

Події, що змінюють нас

1. Прочитай початок казки Дзвінки Матіяш.

Ельф та світлячок

Ельф любив дивитися на захід сонця, тільки шкода було, що він так коротко триває і буває лише раз на день. Тому ельф вирішив намалювати захід сонця, щоб дивитися на нього досхочу.

Це було не просто, адже щодня сонце заходить по-різному.

Ось у вівторок небо було ніжно-рожеве, навколо пахло свіжими полуницями. Ельф дуже любив свіжі полуниці, але не знав, як намалювати полуничний захід сонця, і щоб у повітрі пахло полуницями.

У середу ельф дивився, як заходить сонце над озером, на воді лежала золота світляна доріжка. Коли нею піти, то можна потрапити в обійми до сонця. Мабуть, сонячні обійми дуже гарячі, не кожен зможе їх витримати, тож ельф не хотів ризикувати. І трохи боявся ходити по воді, бо не вмів плавати. Він знав, що доріжка із сонячного проміння твердіша за воду, тож боятися нічого, але страху не подолати.

У четвер захід сонця був червоний, себто наступний день мав бути вітряний. Сонце, мов червоний м'яч, швидко скочувалося за лінію горизонту, ельфіві хотілося його наздогнати, погратися у веселу гру. Адже

м'ячі на те й вигадали, щоб гратися з ними: наздоганяти, ловити. Добре було б потримати в руках сонце...

А сьогодні небо фіалково-червоне. Ельф не знав, як це намалювати на одній картині, й геть розгубився. А коли стемніло, йому стало зовсім сумно, і він заплакав.

2. Чи бувають у тебе ситуації, коли ти впадаєш у розпач, як ельф у цій історії? Розкажи про них.

3. Якими уявляв ельф обійми сонця? Гарячими можна назвати не лише обійми сонця, які можуть обпекти, а й міцні, емоційні обійми друзів чи рідних.

Слово можна вжити в його звичайному, **прямому значенні**.

Гарячий суп. Золота обручка. Сонячний день.

А можна перетворити слово на образ, тобто перенести його значення на інше явище. Це означає, що слово вжите в **переносному значенні**.

Гарячі обійми. Золоте серце. Сонячна усмішка.

4. Утворіть із розкиданих слів пари так, щоб в одній було пряме значення слова, а в іншій — переносне. Запишіть їх у зошит.

плаче	мамині	малюк	сонце
дощик	міцний	канат	
сон	дівчинка	березові	
	сережки	сміється	

5. Прочитай закінчення казки "Ельф та світлячок" Дзвінки Матіяш.

– Ой, як боляче б'ються твої сльози, – пропищав у траві тоненький голосок. То був світлячок.

– Вибач, я не хотів. Просто мені дуже сумно, бо я не можу намалювати захід сонця, – схлипнув ельф.

– А нащо тобі захід сонця?

– Сонце дуже гарне. Я дуже його люблю. І не знаю, як намалювати один захід сонця, якщо мені подобаються всі, а вони такі різні.

Світлячок замислився, а потім розважливо сказав:

– Якщо хочеш намалювати все, то не намалюєш нічого. Може, ти не знаєш головного?

– А як дізнатися головне?

– Подумай, – світлячок закружляв над головою ельфа. – Бувай. Завтра прилечу дивитися на картину, – промовив світлячок.

– Думаєш, я зможу її намалювати? – не повірив ельф.

– Зможеш, – і світлячок зник у верхівках ясенів.

А ельф ще довго сидів на галявині й думав. І коли очі у нього вже зовсім злипалися, придумав.

Наступного вечора ельф подався до озера. Вода була зелена, сонячна доріжка – золота. Ельф підійшов до води, заплющив очі, потім розплющив їх і обережно ступив на доріжку. Вона була, як тверде масло, і гріла ноги. Мабуть, тому що подошвам було тепло, ельф перестав боятися. Він би йшов, не зупиняючись, але зупинився, коли почув тихий голос сонця:

– Ти дуже відважний, ельфе. Мені так приємно, що ти вирішив до мене прийти.

Сонце міцно обняло ельфа. І його обійми не були гарячі, просто теплі й приємні.

– Приходь ще, будемо грати в м'яча. А тепер біжи, малюй картину.

Ельф кивнув і поспішив до берега, трохи грузнучи в променях доріжки. Коли стемніло, він зробив останній мазок і відклав пензель. Він був такий щасливий, що аж заплакав.

– Я знову мокрий від твоїх сліз, – невдоволено буркнув світлячок. – Годі плакати. Краще картину покажи.

Світлячок довго дивився на малюнок, аж врешті зворушено сказав:

– Як ніжно сонце обіймає землю.

6. Як ти гадаєш, що допомогло ельфові зробити те, на що він раніше не наважувався? Про що він думав після зустрічі зі світлячком? Згадай ситуації, коли підтримка інших допомагала тобі.

7. Вибери два варіанти фраз, якими ти можеш підтримати когось, та скористайся ними сьогодні.

– У тебе все вийде.

– Ти це зможеш.

– Ти – талановитий/талановита.

– Я в тебе вірю.

8. Переглянь добірку фото, на яких зображено захід сонця. Опиши одну зі світлин у зошиті: svitdovkola.org/um2/media21

9. Прочитай вірші про явища природи. Поміркуй, які емоції вони можуть викликати у людей.

Дощик

В білу хмарку,
ніби в кошик,
цілий день
збирався дощик.
Потім вітерець у ліс
дощик
в кошику поніс.

Та коли
летів над полем –
зачепився за тополю,
перекинув хмарку-
кошик і на поле
випав дощик...

Анатолій Костецький

Вітер не знає абетки

Невсидючий вітер
Знає кілька літер:
Залетить в трубу –
Тільки й скаже: бу-бу-бу,
Прилетить до комишу –
Тільки й скаже: шу-шу-шу.
А оце чомусь мовчить –
Мабуть, решту літер вчить.

Микола Сулима

Веселка

Веселка літечко
Між деревами гойдає,
Дощик проводжає,
Сонечко зустрічає.
Кольоровими фарбами навколо
Квіти поливає...

Людмила Кибалка

10. Який вірш сподобався тобі найбільше? Чому? Які образи, що вигадали поети, тобі запам'яталися? Знайди у віршах слова, вжиті в переносному значенні.
11. Вибери будь-яке речення з одного з віршів, запам'ятай його та продиктуй своєму партнерові/партнерці по завданню. Перевірте, чи в записі немає помилок.
12. Яке з трьох описаних природних явищ тебе захоплює найбільше? Чому? Які образи виникають у твоїй уяві, коли ти згадуєш про це явище? Запиши їх у зошит. Чи є у твоїх записах слова, вжиті в переносному значенні?
13. Намалюй природне явище, яке ти любиш спостерігати. Чи легко передавати свої враження на папері?
14. Знайдіть у бібліотеці вірші, загадки чи оповідки про явища природи. Прочитайте їх та оберіть ті, які подобаються найбільше. Зверніть увагу на ілюстрації. Чи важливі вони для текстів? Чому?

Роби добро!

1. Послухай та заспівай пісню Марійки Бурмаки на слова вірша Платона Воронька: svitdovkola.org/um2/media22

Хлопчик Помагай

Через поле, через гай
Ходить хлопчик Помагай.
Бачить хлопчик: садять сад, —
Він поміг кінчити ряд.
Вмить приніс відро води
І полив аж два ряди.
Рій із пасіки пішов, —
Помагай роя знайшов,

Обходивши луг і ліс,
Він в село його приніс.
За селом копали став, —
Помагай візок дістав.
Цілий день возив пісок,
Аж вищав його візок.
Ось і ти часу не гай.
Будь, як хлопчик Помагай!

Платон Воронько

2. Чи сподобалася тобі пісня? Які емоції вона викликала? Який характер її мелодії? Який настрій створюють короткі ритмічні рядки вірша?

3. Чому слово “помагай” у вірші написане з великої літери? Згадай імена інших персонажів, що описують їхні вдачу чи звички.

4. Чи хотілося б тобі зустріти Помагая? У якій справі тобі найбільше потрібна допомога? Хто зазвичай її надає? Чи не забуваєш дякувати за це? Чи ти стаєш для когось Помагаєм? Що тоді відчуваєш?
5. Вибери два варіанти, як попросити когось про допомогу, і скористайся ними сьогодні.

- Будь ласка, допоможи мені.
- Чи не міг/могла би ти...?
- Будьте люб'язні...
- Якщо ваша ласка...

Пригадай поради Дружисловика, як чемно дякувати (с. 65).

6. Хай кожен напише на окремих аркушах по одному питальному та спонукальному реченню про допомогу іншим. Скрутіть аркушики в рулончики та покладіть у коробочку. Діставайте їх по черзі. Хто отримав спонукальне речення — має виконати завдання. Хто питальне — має відповісти на нього.
7. Випишіть із тексту пісні синоніми до слів: “швидко”, “завершити”, “не витрачай”, “відшукав”, “доставив”.

8. Порівняйте, як передають одну й ту саму інформацію текстове повідомлення та комікс.

Шановні громадяни, закликаємо вас прибирати сміття після себе.

Скарб

9. Яка форма подання інформації вплинула на тебе більше? Чому? Чого навчає комікс?

10. Чи можливо перетворити на комікси всі повідомлення? Обґрунтуйте свою думку.

11. Поміркуй, чим особливі тексти у коміксах.

12. Придумайте та створіть комікс, який передаватиме те саме повідомлення, що й одне з прислів'їв.

- ☀ Не бажай іншому того, чого собі не бажаєш.
- ☀ Добро завжди вертається.
- ☀ Далеко йде добра слава, а лиха – ще далі.
- ☀ Добро творити – себе веселити.

Літери бавляться!

Розгадай метаграму та запиши слова-відгадки в зошит.

Календарне слово

Слово є календарне в мові,
є три звуки у цьому слові.
Варто перший лиш звук змінити –
вже напій ми зможемо пити.
Зміним другий – покаже клешні
й поповзе у води тутешні.
Зміним третій звук для забави –
буде вже синонім канави.
Не потрапте туди в пітьмі...
Дальші зміни робіть самі.

Дмитро Білоус

Наш театр

Той, хто піклується про те, щоб зменшити кількість сміття на нашій планеті, завжди намагається подарувати речам друге життя. Наприклад, порожні флакони від шампунів, гелів, кремів мають шанс потрапити не у смітник, а на сцену. І виступити в нашому комічному шоу!

Сценки-жарти

Скучила

— Доню, піди на вулицю, пограйся, а як скучиш за мною, приходь додому, я пригощу тебе пирогом.

— Мамо, а я вже скучила за тобою!

Футбол

— Миколо, ходімо грати у футбол!

— Не можу, о третій годині в кінотеатрі починається цікавий мультик.

— Так зараз лише пів на другу!

— Але ж мені ще треба півгодини плакати, щоб мама гроші на квиток дала.

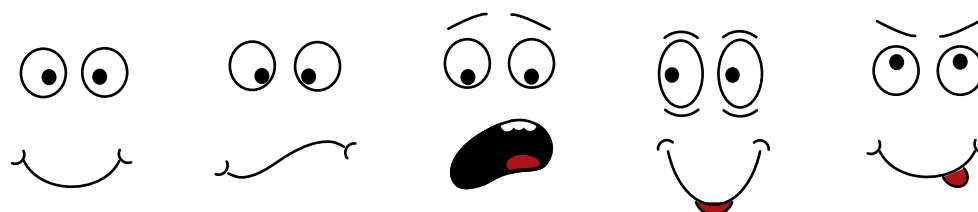

Об'єднайтеся в групи та оберіть жарти для свого шоу. Можна згадати ситуації з власного життя, вигадати або завантажити тексти із сайту: svitdovkola.org/um2/media23

Як зробити ляльки з флаконів

- Принесіть із дому флакони, які можуть стати акторами. Підготуйте й інші матеріали: скотч, папір, ножиці.
- Поміркуйте, який вираз обличчя має бути в кожній ляльці — веселий, переляканий, здивований, спантеличений. Намалюйте і виріжте різні варіанти очей, рота, брів, носа. Розмістіть їх на обличчі майбутньої ляльки, пересувайте та спостерігайте, як змінюється вираз обличчя. Після цього наклейте "обличчя" на флакон.

Влаштуйте репетицію свого виступу.

- Щоб гучно та чітко вимовляти репліки, потренуйтеся за допомогою скоромовок.

Фірма ферму фарбувала, але фарби було мало.
Червона перчина борщ переперчила.

Запросіть глядачів на своє шоу. Це можуть бути учні інших класів або ваші батьки.

Твоє майбутнє у твоїх руках

1. Прочитай початок японської народної казки.

Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик

Давно колись жили чоловік і жінка, та не було в них дітей. А тому ходили вони щодня у храм молити богів про дитину. І от одного дня знайшовся в них синок завбільшки з мізинчик.

Батько й мати назвали сина Іссумбосі, тобто Хлопчик-Мізинчик, і берегли його, як зіницю ока. Хлоп'я було розумне, та от біда – нітрохи не росло.

Минув час, і от надумав Іссумбосі вибитися в люди і попросив батьків відпустити його. Вони погодилися. Хлопчик зробив собі меч із голки, і вранці всі троє подалися на берег річки.

– До побачення! – гукнув Іссумбосі і поплив униз за водою у чайній чашці, веслюючи хасі*.

Через кілька днів дістався він до столиці, переповненої людьми, каретами і кіньми. Тут його увагу привернув величезний будинок.

– Дозвольте зайти! – гукав Іссумбосі щосили, стоячи на ганку. За якийсь час двері відчинились, і на порозі з'явився ошатно вдягнений вельможа.

– Дозвольте зайти! – голосно повторив Іссумбосі.

– Цікаво, хто це говорить?

Спантеличений вельможа оглянувся навколо.

* Хасі – японська дерев'яна паличка для їжі.

– Я тут! Я тут!

Іссумбосі вибрався на гэта* чоловіка і затупцяв ногами.

– Ого, який дивовижний чоловічок!

Вельможа посадив Іссумбосі на долоню.

– Мене звати Іссумбосі. Я хочу служити у вас.

– Гаразд, я беру тебе на службу.

Вельможі відразу сподобався цей маленький, але жвавий хлопчик.

2. Що здивувало тебе в цій казці? Які емоції викликав Іссумбосі? Чи відомі тобі люди, які, попри свої слабкі сторони, досягали успіху? Які риси характеру їм допомагали?

3. Поміркуйте, як інакше могли б розвиватися події, обравши один з варіантів.

- Якби батьки не відпустили сина до столиці.
- Якби Хлопчик-Мізинчик перестрів на річці хижу форель.
- Якби він не наважився стукати у двері багатого будинку.
- Якби вельможа сказав, що такий малюк ні на що не здатен.

4. Чи знаєте ви інші твори, де персонажами були маленькі істоти? Розкажіть їх одне одному.

* Гэта – японське дерев'яне взуття на високих підставках.

5. Прочитай закінчення японської казки "Іссумбосі, або Хлопчик-Мізинчик".

Іссумбосі був працюватий і кмітливий, а тому всі його любили. Та найбільше припав він до серця дочці багатого вельможі.

Одного разу Іссумбосі супроводжував її до храму. Дівчина боялася, щоб на хлопця не наступили, і посадила його за пояс свого кімоно*. В темній вуличці на них раптом напали два оні – чудовиська в людській подобі з бичачими рогами і тигрячими іклами.

– Стривайте. Я вам покажу! – Іссумбосі вискочив з-за пояса дівчини і замахнувся мечем-голкою.

– Ха-ха-ха! Що це за дрібнота? – зареготав один з нападників і кинув Іссумбосі собі в пащу.

Хлопчик був маленький, тож міг вільно бігати в животі чудовиська і колоти його мечем.

– Ой, болить!.. – заволато оні і виплюнуло хлопчика з пащі. Обидва нападники дременули світ за очі.

Коли Іссумбосі опам'ятався, то знайшов на землі чарівний молоток – скарб чудовиськ. Дочка вельможі махнула цим молотком і промовила:

– Іссумбосі, стань великим!

І тоді сталося диво: Іссумбосі перетворився на високого вродливого юнака. Кажуть, незабаром він оженився на дочці вельможі, викликав до столиці своїх батьків і всі вони зажили разом у добрі та щасті.

* Кімоно – японський національний одяг.

6. Які особливі японські деталі привернули твою увагу в цій казці?
7. Знайди у тексті три іменники, які не змінюють свою форму. Запиши їх у зошит.

Наголошуй правильно: дочка́, а не до́чка.

Попросила молочка
Старша мамина дочка́,
А маленька до́нька
Плеснула в долоньки:
– І мені ковточок,
Почастуй-но до́чок.

Віра Правоторова

8. Знайди в другому абзаці тексту найдовше слово та розділи його на частини для переносу.
9. Обери речення з казки, запам'ятай його та продиктуй партнераві/партнерці по завданню. Перевірте, чи все записано без помилок.
10. Знайди у тексті окличні речення. Хто їх промовляє? Яке ще речення можна було б вимовити оклично, емоційно?
11. Намалюйте піктограми-підказки та спробуйте переказати казку, промовляючи кожен одну фразу по черзі.
12. Знайдіть у класній чи шкільній бібліотеці оповідки про героїв, які здолали чудовиськ, прочитайте їх та поділіться враженнями одне з одним.

13. Прочитай вірш про те, що невдовзі чекає на тебе.

Канікули

“Канікули! Канікули!” –
співає все навколо.

Канікули, канікули,
канікули у школі!

А що таке – канікули?
Це літні дні барвисті,
це час, коли нам ніколи
хоча б на мить присісти,
бо треба мчати босими
наввипередки з вітром,
з густих лісів приносити
горіхів повні відра.

Це час у річці хлюпатись,
підсмажувати спини
і зранку в лузі слухати
тонку струну бджолину...

Це час, коли за друзями
ми скучим, як ніколи,
і нам страшенно схочеться
скоріше знов до школи!

Анатолій Костецький

14. Які емоції викликав у тебе вірш? Поміркуй, навіщо слово “канікули” повторюється на початку аж п'ять разів. Які ще слова роблять вірш радісним?

15. Знайди у вірші яскравий художній образ. Намалюй до нього ілюстрацію.

16. Знайдіть у вірші та випишіть у зошит синоніми до слів: “бігати”, “дуже”, “купатися”, та антоніми до слів: “порожні”, “увечері”, “товста”, “повільніше”.

17. Яке дієслово у вірші вжито в переносному значенні? Склади речення, використавши це слово в прямому значенні. Запиши речення в зошит.

18. Випиши з тексту в зошит одне речення зі службовим словом.

19. Яке з прислів'їв має ту саму головну думку, що й вірш? Чи погоджуєшся ти з іншими прислів'ями?

- ☀ Бджоли раді цвіту, люди – літу.
- ☀ Улітку один тиждень рік годує.
- ☀ Готуй сани влітку, а воза – взимку.

20. Складіть мапу думок про літні канікули. Презентуйте її іншим групам.

Літери бавляться!

Розгадай ребуси
та запиши слова у зошит.

Склади власні ребуси.
Чи зможуть однокласники
розгадати їх?

Моя книжка

Сьогодні ти зробиш останню сторінку у своїй книжці за другий клас. Напиши тут про те, чого чекаєш від літа.

Мої плани на літо

- Скористайся запитаннями-підказками.

Якими літніми смаколиками я мрію поласувати?

Які справи я робитиму, як і кожного літа, а які будуть зовсім нові?

З ким і як проводитиму час на канікулах?

Яку погоду я хочу, а яку не хочу цього літа?

Де я точно побуваю? Де я, можливо, побуваю цього літа?

Чого я хочу навчитися цього літа?

- Оформи цю сторінку як колаж. Для цього виріж зображення з непотрібних журналів та рекламних буклетів і наклеї їх на сторінку книжки.

- За цей рік ти зробив/зробила велику роботу — створив/створила власну книжку!
- Проглянь та прочитай її від самого початку. Що ти відчуваєш, коли гортаєш її сторінки? Що здається вдалим? А що ти зробив би/зробила б тепер інакше? Який розділ твій улюблений?

Розгляньте книжки одне одного. Прочитайте тексти, які зацікавлять. Поміркуйте, що можна сказати авторіві.

Ідея для наступної книжки

На канікулах ти можеш записувати цікаві події або вигадувати казкові пригоди про кого завгодно та записувати їх у власну книжку. У третьому класі презентуєш її вчительці та однокласникам.

Згадай перед канікулами

1. Розглянь схему та прочитай речення з відповідною інтонацією.

Схема 1. Типи речень за емоційним забарвленням

Речення	Питальні	Розповідні	Спонукальні
Неокличні	Куди ти летиш?	Я лечу в космос.	Повертайся швидше.
Окличні	Куди ти летиш?!	Я лечу в космос!	Повертайся швидше!

2. Що переплутано у репліках дітей? Запиши їх у зошит правильно.

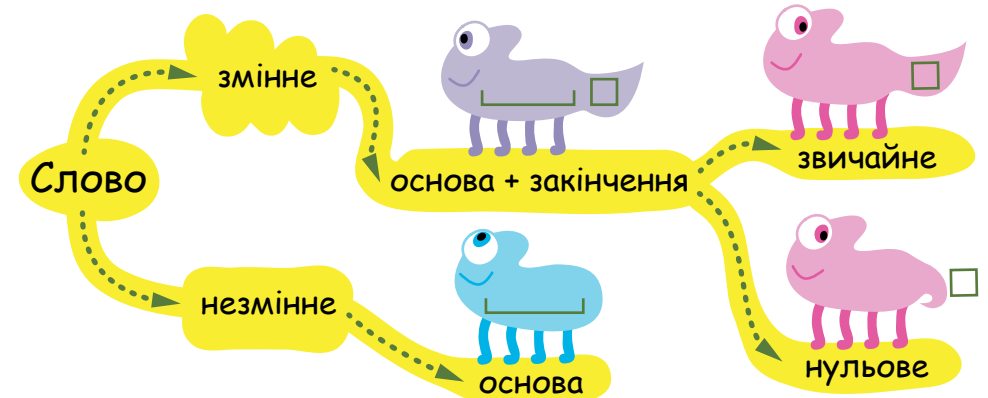
3. Розіграйте в парах одну з ситуацій, користуючись порадами Дружисловика.

- Твій однокласник/твоя однокласниця хоче сісти на лаві поруч із тобою, а ти бажаєш побути на самоті.
- Ти хочеш підтримати друга/подругу, що хвилюється перед виступом на шкільному концерті.
- Тобі потрібна допомога, щоб виконати домашнє завдання.

4. Розкажи про те, як змінюються слова, спираючись на схему.

Схема 2. Змінювання слів

5. Утвори з розкиданих слів пари так, щоб в одній було пряме значення слова, а в іншій — переносне.

листя стежинка каштанове крапля
волосся меду сумнівів друг кличе

6. Зміни три слова з попередньої вправи та виділи в них закінчення. Чи є серед них нульові?

7. Що варто тримати в секреті — логін чи пароль електронної пошти? Чому?

8. Напиши листа Малому Вовчикові, Вінчі, Едісонові та Фійці чи Іссумбосі.

9. Пригадайте літературні твори, які ви читали протягом року, і пограйте разом у гру "Сторінками підручника" з "Ігротеки" (с. 122).